

Czynniki wpływające na kulturowe usługi ekosystemowe obszarów zielonych

Natura zapewnia ludziom szeroki wachlarz korzyści, które nazywane są usługami ekosystemowymi. Zwykle dzieli się je na trzy grupy, a mianowicie: usługi zaopatrujące (np. jedzenie i pasza, środki lecznicze, odnawialne źródła energii), usługi regulacyjne (np. ochrona gleb przed erozją, regulacja obiegu wody, kontrola populacji szkodników, zapylenie) oraz usługi kulturowe (np. wartości estetyczne i wypoczynkowe, inspiracja dla artystów i projektantów). Dostępność tych usług decyduje o jakości życia. W miarę rozwoju gospodarczego krajów zwiększa się zależność od kulturowych usług ekosystemowych, które są powszechnie definiowane jako niematerialne korzyści, które ludzie uzyskują z ekosystemów poprzez duchowe wzbogacenie, walory edukacyjne, refleksję, rekreację i doświadczenia estetyczne. Usługi te są generowane przez interakcję między określonym miejscem, ludzką percepcją i aktywnością podejmowaną w tym miejscu. Zaplanowane w projekcie badania będą dotyczyły wpływu różnych czynników na świadczenie kulturowych usług ekosystemowych przez obszary zielone. Czynniki te będą obejmować atrybuty krajobrazu, cechy ludzi, a także rodzaj aktywności podejmowanej przez ludzi na obszarach zielonych.

Obszary zielone zapewniają szeroki zakres kulturowych usług ekosystemowych. Dotyczy to zarówno obszarów zielonych zlokalizowanych poza miastami, które są często celem turystów poszukujących wypoczynku, wrażeń estetycznych, ale także korzyści zdrowotnych, jak i tych zlokalizowanych w obszarach miejskich. Rola obszarów zielonych w miastach rośnie wraz z procesem urbanizacji, co więcej, już teraz ponad połowa światowej populacji mieszka w miastach. Dodatkowo znaczenie obszarów zielonych uwydatniło się podczas kryzysu wywołanego przez COVID-19. Do wybuchu pandemii wiele osób nie zdawało sobie sprawy, jak ważny jest dostęp do obszarów zielonych i na jak wiele potrzeb one odpowiadają, w tym poczucie wspólnoty, które ze względu na zamknięcie gospodarki było trudne do doświadczenia w inny sposób.

Dlaczego takie badania są potrzebne? Rozważmy prosty przykład. Kulturowe usługi ekosystemowe świadczone przez obszary zielone mogą służyć za podstawę zrównoważonego rozwoju. Z jednej strony przyczyniają się one do poprawy jakości życia ludzi. Z drugiej zaś mogą korzystnie wpływać na rozwój agroturystyki na obszarach wiejskich dzięki walorom rekreacyjnym i estetycznym. Wiedza na temat cech krajobrazu sprzyjających określonym kulturowym usługom ekosystemowym może być wykorzystana w zarządzaniu i ochronie obszarów zielonych, w celu wzmocnienia wpływu na jakość życia oraz zrównoważony rozwój obszarów wiejskich. W konsekwencji wyniki badań będą podstawą do sformułowania zaleceń dotyczących ochrony i zarządzania różnego rodzaju obszarami zielonymi, z uwzględnieniem implikacji postpandemicznych dla kształtowania polityki miejskiej.

Wiemy, że istnieje pewien związek pomiędzy kulturowymi usługami ekosystemowymi a cechami krajobrazu. Wiemy też, że nie tylko typ krajobrazu, ale także jego przestrzenna kompozycja i konfiguracja na różnych poziomach organizacji krajobrazu mają znaczenie. Oprócz tego pewną rolę odgrywają też cechy respondentów, tj. płeć, wiek, wiedza ekologiczna, a także ich osobiste odczucia, wspomnienia i wyobrażenia. Nie bez znaczenia jest również rodzaj podejmowanej aktywności, np. bieganie, spacer, fotografowanie. Potrzebny jest zatem wnikliwy opis owych związków. By osiągnąć ten cel, projekt dostarczy danych ilościowych na temat powiązań między cechami krajobrazu obszarów zielonych a zestawem korzyści, czerpanych przez ludzi. Aspekt ten jest często pomijany w podobnych badaniach. Co ważniejsze, projekt nie dostarczy jedynie „suchych” danych o charakterze tych relacji, ale posłuży także jako źródło cennych informacji na temat technik prowadzenia tego typu interdyscyplinarnych badań. Może stanowić cenne źródło wiedzy dla przyszłych prac analizujących różnorodne ekosystemy. Zaproponowane studium niewątpliwie pogłębi wiedzę w dziedzinie zrównoważonego rozwoju, w szczególności skupiając się na znaczeniu obszarów zielonych, jako zasobu kluczowego dla rozwoju.

Celem niniejszego projektu jest określenie czynników wpływających na kulturowe usługi ekosystemowe zapewniane przez obszary zielone. By zgłębić ten złożony problem zastosowane zostanie podejście holistyczne. Określenie *holistyczny* jest w tym wypadku terminem kluczowym. W projekcie wykorzystane zostaną różnorodne metody, by uchwycić problem badawczy z jak najszerzej perspektywy. Badania będą przeprowadzone w starannie wybranych obszarach zielonych. Metody wykorzystane do ich analizy obejmą techniki komputerowe – Systemy Informacji Geograficznej (GIS), stanowiące eksperckie narzędzie pozwalające na przestrzenną analizę danych. W badaniach społecznych zastosowane będą ankiety i wywiady, dotyczące korzyści, jakie ludzie faktycznie czerpią z ekosystemu. Badania społeczne zostaną przeprowadzone wśród odwiedzających obszary zielone. Na koniec użyte zostaną metody statystyczne. Posłużą one analizie wyników ankiet i opracowaniu wniosków. Niniejszy projekt posiada interdyscyplinarny charakter, jest nowatorskim, czaso- i pracochłonnym przedsięwzięciem. Uzyskane wyniki pozwolą na szersze spojrzenie na skomplikowane zależności między ludźmi a naturą, a także znajdą zastosowanie w planowaniu zrównoważonego rozwoju.